

Практичне заняття №3. Стилї сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні.

План:

1. Стилїстика як мовознавча дисциплїна. Текст як форма реалїзації мовленнєво-професійної діяльності
2. Науковий, публіцистичний, художній, розмовний, релїгійний стилї (основні параметри функціонування).
3. Історичні аспекти розвитку офіційно-ділового стилю.
4. Текстові норми офіційно-ділового стилю.
5. Мовні норми офіційно-ділового стилю.
6. Підстилї офіційно-ділового стилю.

Завдання 1.

Визначте, до яких функціональних стилів належать подані фрагменти текстів, охарактеризуйте їхні стилїстичні особливості.

Текст 1.

Дослідження термінології певного тексту ставить насамперед проблему: визначити взаємозв'язок авторської думки та використововуваного ним у науковій праці терміна для чіткості, точності й дохідливості її вираження; виявити структурні ознаки терміна та частоту його використання; окреслити етимологію терміна та його креативність; з'ясувати контекстуальну відповідність терміна, його роль як маркованого слова чи словосполучення тощо. Слід враховувати концептуальний підхід до мови та мовлення О. Потебні, особливо щодо того, що мова не є засобом вираження готової думки, а її створення; вона не відображає світоспоглядання, яке склалося, а діяльність, яка його складає. Наше завдання отримує таким чином конкретні межі: на підставі аналізу тексту розкрити авторську діяльність у підборі й застосуванні термінів, адже «заслуга митця не в тому мінімумі змісту, який думався йому при створенні, а в певній гнучкості образу, в силі внутрішньої форми збуджувати найрізноманїтніший зміст»

Текст 2.

Недалеко от Богуслава, коло Росі, в довгому покрученому яру розкинулось село Семигори. Яр в'ється гадюкою між крутими горами, між зеленими терасами; од яру на всі боки розбіглись, неначе гілки дерева, глибокі рукави й поховались десь далеко в густих лісах. На дні довгого яру блищать рядками ставочки в очеретах, в осоці, зеленіють левади. Греблі обсажені столїтніми вербами. В глибокому яру ніби в'ється оксамитовий зелений пояс, на котрому блищать ніби вправлені в зелену оправу прикраси з срібла. Два рядки білих хат попід горами біліють, неначе два рядки перлів на зеленому поясі. Коло хат зеленіють густі старі садки.

На високих гривах гір кругом яру зеленіє старий ліс, як зелене море, вкрите хвилями. Глянеш з високої гори на той ліс, і здається, ніби на гори впала оксамитова зелена тканка, гарно побгалась складками, позападала в вузькі

долини тисячами оборок та жмутів. В гарячий ясний літній день ліс на горах сяє, а в долинах чорніє. Над долинами стоїть сизий легкий туман. Ті долини здалека ніби дишуть тобі в лице холодком, лісовою вогкістю, манять до себе в тінь густого старого лісу.

Текст 3.

На питання: «Чи потрібна нам культура», кожен відповість, що безперечно так, бо без культури нема народу, бо культура – наша духовна скарбниця, бо це наше багатство, спадщина наших славних предків, бо ... Наша культура, звичайно ж, європейська, значить і Україна європейська держава, а ми - європейці.

Але де ж вона, ця культура, це багатство? У бібліотеках, музеях, архівах та в театрах, філармоніях, концертних залах? Так. А чому там відвідувачів менше, ніж в ресторанах, кафе, барах?

Чи може культура у якійсь таємничій скарбниці духу народу, у скрині, яку відривають на свята, щоб вдягнути вишиванки, пригадати коляди, гаївки, народні чи патріотичні пісні? Така собі атрибутивна культура, коли вдають когось, а не пізнають себе, щоб бути собою і відбутися.

Довкола розуміння культури побутує низка стереотипів, які уявляють культуру як щось статичне й абстрактне, і таке розуміння домінує серед численних захисників культури, державних чиновників, політиків з різних політичних таборів. Тому маємо в Україні чи не найбільше серед усіх країн законодавчих актів, які стосуються культури, так що Україна могла б претендувати на рекорд книги Гіннеса, якби була така номінація. А культурної політики нема.

Текст 4.

1. Держава визнає пріоритетну роль дошкільної освіти та створює належні умови для її здобуття.

Державна політика у сфері дошкільної освіти визначається Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами і втілюється центральними і місцевими органами виконавчої влади, органами виконавчої влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування. (Абзац другої частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012)

2. Держава:

- надає всебічну допомогу сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дитини;
- забезпечує доступність і безоплатність дошкільної освіти в державних і комунальних дошкільних навчальних закладах у межах державних вимог до змісту, рівня й обсягу дошкільної освіти (Базового компонента дошкільної освіти) та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку; (Абзац третьої частини другої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2442-VI (2442-17) від 06.07.2010)
- піклується про збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей;
- сприяє розвитку та збереженню мережі дошкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності.

Завдання 2.

Вкажіть, до якого функціонального стилю сучасної української літературної мови належать подані уривки з текстів. Назвіть підстиль. Вкажіть на ознаки, на основі яких ви зробили свій висновок.

1.

Часто мені приходить на думку: чого б то чоловікові так дуже пристращатись на сім світі до чого-небудь, не то щоб до якої речі, а то хоч би і до наймиліших людей: жінки, діточок, щирих приятелів і других? Перше усього подумаймо: чи ми ж на сім світі вічні? І що є у нас, хоч скотинка, хоч хлібець на току, худобинка у скриньці, так сьому так усе без порчі й бути? Ні, нема тут нічого вічного! Та й ми самі що? Сьогодні жив, завтра — що бог дасть! Адже ж, живучи промеж людей, тільки й чуєш: там дзвонять по душі, там голосять по покійнику, там справляють старцям обід... Що в бога день тобі говорять: ось той недуж, той вмира, а той вмер... Ти і не оглядишся і незчуєшся, як зоставсь сам собі на світі: хоч і з людьми і промеж людей, та ба! Усе тобі або не такі приятелі, яких поховав, або і зовсім незвісні; та воно тобі усеравно, що блукаєш у дрімучому лісі! Ось стань про приятелів згадувать, то уся твоя пісня на один лад: от з тим ми хлопцями були — і вже він вмер, а з тим до школи укупі ходили — і той вмер, з тим парубкували — і той вмер; і сей, і той, і той, і сей, — усі повмирали. Коли ж се так є, так і пам'ятуй собі добре, що не забудуть і тебе на сім світі, озьмуть і не будуть питатись: чи хочеш до гурту, чи ще б, може, погуляв?

(Григорій Квітка-Основ'яненко)

2.

Стаття 2. Основні завдання законодавства України про загальну середню освіту
Основними завданнями законодавства України про загальну середню освіту є:
-забезпечення права громадян на доступність і безоплатність здобуття повної загальної середньої освіти;
-забезпечення необхідних умов функціонування і розвитку загальної середньої освіти;
-забезпечення нормативно-правової бази щодо обов'язковості повної загальної середньої освіти;
-визначення структури та змісту загальної середньої освіти;
-визначення органів управління системою загальної середньої освіти та їх повноважень;
-визначення прав та обов'язків учасників освітнього процесу, встановлення відповідальності за порушення законодавства про загальну середню освіту;
-створення належних умов для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами з урахуванням їхніх індивідуальних потреб в умовах інклюзивного навчання.

3.

Планету охопила епідемія китайського вірусу: ринки обвалюються, заводи зупиняються, літаки не літають, Китай опинився в економічній блокаді. Що це означає для світової економіки та України?

В останні тижні світом ширяться тривожні новини: планету охопила епідемія коронавірусу. У грудні в китайському місті Ухань, провінція Хубей, [був зареєстрований](#) спалах пневмонії. Пізніше з'ясувалося, що причиною захворювання став раніше невідомий [вид коронавірусу](#).

Всесвітня організація охорони здоров'я [оголосила](#) надзвичайну ситуацію у зв'язку з розповсюдженням вірусу за межами Китаю.

За останніми даними, у світі було [зафіксовано](#) більше 20 тис. випадків захворювання на коронавірус, 247 закінчились смертю. Напередодні було зафіксовано [другу смерть](#) від коронавірусу за межами материкового Китаю.

Коронавірус б'є не тільки по людях, а й по світовій економіці.

Оскільки вакцина досі не знайдена, ніхто не може оцінити, скільки часу знадобиться для повернення людей до нормального ритму життя. Через це компанії заморожують свою діяльність в Китаї і торгові відносини з ним.

До чого це може призвести?

(Яніна Корнієнко)

4.

Цікавими для вчителя є дослідницькі дані, що підтверджують здатність учнів початкової школи встановлювати смислові зв'язки між словами, і зроблені на основі їх аналізу висновки про необхідність організації спеціальної роботи з метою розширення запасу словесних асоціацій. У своїх дослідженнях Г.І. Сніткіна виявила напрями асоціювання слів у дітей-першокласників. Найпоширенішими типами асоціацій, що утворюються в них, є:

- синтагматичний (почувши певне слово, наприклад, олівець, дитина називає інші слова, які зв'язані граматично зі словом-стимулом і можуть бути використані під час побудови тексту: червоний, жовтий, малює, пише, мій);
- парадигматичний (на слово-стимул, на-приклад школа, першокласник називає слова, що належать до тієї самої частини мови: учень, учитель, клас, перерва, урок);
- словотворчий (сприйнявши слово на слух, наприклад, книга, учень називає низку слів, що перебувають із поданим словом у словотвірних зв'язках: книжка, книжечка, книжковий);
- смисловий (учень усвідомлює зв'язки між явищами, названими певними словами, і тому на слово-стимул сніг називає низку слів: зима, валянки, ковзани, мороз, кататися, ліпити).

(Галина Крохмальна)

5.

— Карпе! — промовив Лаврін. — А кого ти будеш оце сватать? Адже ж оце перед Семеном тебе батько, мабуть, оженить.

— Посватаю, кого трапиться, — знехотя обізвався Карпо.

— Сватай, Карпе, Палажку. Кращої од Палажки нема на всі Семигори.

— То сватай, як тобі треба, — сказав Карпо.

— Якби на мене, то я б сватав Палажку, — сказав Лаврін. — В Палажки брови, як шнурочки; моргне, ніби вогнем сипне. Одна брова варта вола, другій брові й ціни нема. А що вже гарна! Як намальована!

— Коли в Палажки очі витрішкуваті, як у жаби, стан кривий, як у баби.

— То сватай Хіврю. Хівря доладна, як писанка.

— І вже доладна! Ходить так легенько, наче в ступі горох товче, а як говорить, то носом свистить.

— То сватай Вівдю. Чим же Вівдя негарна? Говорить тонісінько, мов сопілка грає, а тиха, як ягниця.

— Тиха, як телиця. Я люблю, щоб дівчина була трохи бриклива, щоб мала серце з перцем, — сказав Карпо.

— То бери Химку. Ця як брикне, то й перекинешся, — сказав Лаврін.

— Коли в Химки очі, як у сови, а своїм кирпатим носом вона чує, як у небі млинці печуть. А як ходять, то неначе решетом горох точить, такі викрутаси виробляє...

(Іван Нечуй-Левицький)

6.

Воістину «велика радість» звіщається цієї ночі пастухам та «всьому народові». В цих пастухах, що, напевно, не були святими, відображені також і ми, з нашою уразливістю та слабкістю. Так само, як покликав їх, Бог кличе також і нас, бо Він нас любить. І серед ночей життя нам, як і їм, каже: «Не бійтеся» (Лк 2,10). Будьте мужніми, не втрачайте довір'я, не губіть надію, не вважайте любов витраченим часом! Цієї ночі любов перемогла страх, явилася нова надія, лагідне Боже світло перемогло пільму людської зухвалості. Людство, Бог тебе любить і задля тебе став людиною, ти вже більше не самотнє!

(Папа Франциск)

7.

ДО Г. Ф. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА

8 грудня 1841. С.-Петербург

С.-Петербург. 8 декабрия 1841.

Вибачайте, батечку, що найшлося, те і посилаю, а «Ганнусю» сьогодні нашвидку скомпонував, та і сам не знаю, чи до ладу, чи ні. Подивіться ви на неї гарненько та й скажіть щирю правду, як побачите, що вона вже дуже *безецна* (бо вона мені так здається), то не давайте їй дрюкувать. Нехай іде відкіль взялася. Ще посилаю вам кацапські вірші своєї роботи. Коли доладне що, то дрюкуйте, а коли ні, то закуріть люльку, коли люльку курите. Це, бачте, пісня з моєї драми «Невеста», що я писав до вас, трагедія «Никита Гайдай». Я перемайстрував її в драму. Я ще одну драму майструю. Назоветься «Слепая красавица». Не знаю, що з неї буде, боюсь, щоб не сказали москалі *mauvais sujet*, бо вона, бачте, з українського простого биту. Ну, та цур їм, москалям. Посилаю вам билети на «Гайдамаки», роздай[те], будьте ласкаві, як умієте, вони вже надрюковані. Та... ей-богу, сором сказать, нема чим викупить з дрюкарні. Малюю вашу панну Сотниківну. Хотів кончить до Різдва, та й не знаю, бо тут тепер ні день, ні ніч, так, чортзна-що. Прокинешся рано, тільки що заходишся малювать, дивишся, вже й ніч. Отаке-то лихо. Тільки пензлі миєш, білш нічого. Спасибі вам і панові Артемовському за ласкаве слово. І спасибі всім тим, хто пише по-нашому або про наше. Покланяйтесь їм, кого знаєте і хто чув про мене. Оставайтесь здорові, не забувайте, а вас ніколи не забуде Т. Шевченко.

Завдання 3.

Визначте стиль, підстиль та жанр поданого тексту. Проаналізуйте мовні засоби. Охарактеризуйте структуру тексту.

Стаття 1. Статус української мови як єдиної державної мови в Україні

1. Єдиною державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова.

2. Статус української мови як єдиної державної мови зумовлений державотворчим самовизначенням української нації.

3. Державний статус української мови є невіддільним елементом конституційного ладу України як унітарної держави.
4. Статус української мови як єдиної державної мови в Україні визначається виключно Конституцією України.
5. Порядок функціонування і застосування державної мови визначається виключно законом.
6. Навмисне спотворення української мови в офіційних документах і текстах, зокрема навмисне застосування її з порушенням вимог українського правопису і стандартів державної мови, а також створення перешкод та обмежень у застосуванні української мови тягнуть за собою відповідальність, встановлену законом.
7. Статус української мови як єдиної державної мови передбачає обов'язковість її використання на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначені цим Законом.
8. Українська мова як єдина державна мова виконує функції мови міжетнічного спілкування, є гарантією захисту прав людини для кожного українського громадянина незалежно від його етнічного походження, а також є фактором єдності і національної безпеки України.

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Цей Закон регулює функціонування і застосування української мови як державної у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, на всій території України.
2. Дія цього Закону не поширюється на сферу приватного спілкування та здійснення релігійних обрядів.
3. Порядок застосування кримськотатарської мови та інших мов корінних народів, національних меншин України у відповідних сферах суспільного життя визначається законом щодо порядку реалізації прав корінних народів, національних меншин України з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

Стаття 3. Завдання Закону

1. Завданнями цього Закону є:
  - 1) захист державного статусу української мови;
  - 2) утвердження української мови як мови міжетнічного спілкування в Україні;
  - 3) забезпечення функціонування державної мови як інструмента об'єднання українського суспільства, засобу зміцнення державної єдності та територіальної цілісності України, її незалежної державності і національної безпеки;
  - 4) забезпечення застосування української мови як державної на всій території України у сферах суспільного життя, визначених цим Законом, а також у міжнародному спілкуванні, під час здійснення посадовими та службовими особами представницьких функцій;
  - 5) забезпечення розвитку української мови для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті та забезпечення її подальшого функціонування як державотворчого чинника української нації;
  - б) підтримка української мови шляхом сприяння:
    - а) володінню українською мовою громадянами України;

- б) розвитку української жестової мови як основного або одного з основних засобів спілкування жестомовних осіб. Статус, засади та порядок застосування української жестової мови визначаються законом;
- в) застосуванню української мови відповідно до вимог українського правопису та інших стандартів державної мови;
- г) вживанню замість іншомовних українських слів, словосполучень і термінів у разі, якщо в українській мові існують рівнозначні відповідники, та підвищенню рівня обізнаності громадян про них;
- г) запобіганню вульгаризації української мови та змішування її з іншими мовами;
- д) поширенню знань про українську мову та її роль у розвитку української та європейської культур;
- е) популяризації діалектів і говірок української мови та їх збереженню;
- є) вивченню української мови в Україні та за кордоном;
- 7) поширення української мови у світі та сприяння в задоволенні мовних потреб закордонних українців і громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за межами України.

Завдання 4.

Поставте наголоси у словосполученнях, що вживають у документах.

Надати допомогу, увести в обіг, відпустка за власний рахунок, договірні зобов'язання, дотримуватися спеціальних вимог, правила користування, показник об'єктивності, неодноразові порушення, найважливіший чинник, відповідно до умов, порушення навчальної дисципліни, об'єктивне висвітлення проблеми.

Завдання 5.

Поясніть значення і специфіку наведених слів. Підберіть, де можливо, український відповідник.

Публіка, автобіографія, анфас, нотабене, персона нон грата, постскрипtum, репрезентувати, преамбула, постулат, аксіома, пафос, феномен, куратор, клан, концепція, директива, дисгармонія, лекція, семінар, альтернатива, прес-конференція, імідж, бланк, рейтинг, брифінг, афіша, вето, декларація, аргумент, статут, ультиматум.

Завдання 6.

Прочитайте подані зразки документів, охарактеризуйте вжиту в них лексику.

Документ 1

Автобіографія

Я, Шевченко Оксана Михайлівна, народилася 3 вересня 2002 року в м. Львові.

У 2008 році пішла у перший клас середньої загальноосвітньої школи №46 м. Львова, яку закінчила із золотою медаллю.

У 2019 вступила на факультет педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка за спеціальністю «Дошкільна освіта», де і зараз навчаюсь.

Склад сім'ї:

Батько – Шевченко Михайло Іванович, 1960 р.н., директор СЗШ №35 м. Львова.

Мати – Шевченко Ірина Миколаївна, 1965 р.н., вчитель української мови та літератури СЗШ № 81 м. Львова.

18 листопада 2019р.

Підпис

Документ 2

Характеристика

Кравчук Олени Вікторівни,
студентки 3 курсу
факультету педагогічної освіти
Львівського національного
університету імені Івана Франка,
1999 року народження.

Кравчук Олена Вікторівна навчається з 1 вересня 2017 року на факультеті педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка за спеціальністю «Корекційна освіта».

За час навчання О.В. Кравчук зарекомендувала себе здібною, ерудованою, дисциплінованою студенткою. До навчання ставиться сумлінно, має відмінні, глибокі та міцні знання з усіх предметів, всесторонньо розвинена.

Студентка є активною учасницею низки науково-практичних семінарів у рамках діяльності Українсько-Канадського проекту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими освітніми потребами в Україні», учасниця тижнів семінарів Монтесорі–педагогіки в рамках проекту «Створення та апробація міждисциплінарної та інтегративної моделі надання допомоги дітям з особливими потребами у м. Львові».

Брала участь у VIII Всеукраїнській студентській олімпіаді зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» з міжнародною участю (м. Київ), де виступила з доповіддю «Психологічна корекція розладів спектру аутизму у дітей». Її доповідь відзначалася глибиною думки, чіткістю, науковістю, послідовністю, логічністю викладу, неординарністю підходу до досліджуваних проблем. Брала участь у науково-теоретичній студентській конференції, присвяченій Всесвітньому дню аутизму.

Протягом навчання студентка Кравчук виявляє активність у громадській роботі, має творчі здібності - брала участь у підготовці та проведенні літературних вечорів факультету, зокрема: у командному студентському конкурсі «Кращий за професією»; студентському великодньому фестивалі іноземних мов «Традиції Паски у різних країнах світу»; обласному командному конкурсі іноземних мов між студентами навчальних закладів вищої освіти Львівської області; була ведучою студентських великодніх гаївок; була організатором

святкового заходу «Новорічна казка» для дітей ЗДО №29 м. Львова та притулку для соціально незахищених дітей; організатором заходу з нагоди випускного вечора для дітей дошкільного віку із НРЦ «Левеня»; членом студентського оргкомітету та учасником засідань Львівського осередку Української асоціації корекційних педагогів; учасницею та співорганізатором заходів у рамках III тижня творчості людей з особливими потребами у Львові: мистецької акції для дітей із школи-інтернату №6 для дітей з ТПМ «Фіялкові барви»; учасницею та співавтором виступу в рамках мистецької акції для дітей з НРУ «Джерело» до днів пам'яті Лесі Українки; активною учасницею добродійних акцій: «Допомога дітям сиротам та інвалідам», до Дня Святого Миколая, Дня інваліда, Дня дитини та ін. Особливий інтерес студентка виявляє до журналістики.

О. Кравчук уміє триматися в колективі, підпорядковується його вимогам. Критично ставиться до власних вчинків, до поведінки одногрупників. Відповідально виконує обов'язки старости групи. За характером чесна, тактовна, розсудлива, ввічлива.

Характеристику видано за місцем вимоги.

27.03.2019

Декан факультету педагогічної освіти

Д. Д. Герцюк

Куратор групи

В. І. Симочко

Документ 3

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

«10» березня 2019 р.
№ 23

ДОВІДКА

Видана Миколайчук Світлані Володимирівні про те, що вона є студенткою 3 курсу факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Довідка видана для подання в ЗДО «Калинонька» м. Львова.

Декан

(підпис)

Д. Д. Герцюк

Секретар

(підпис)

О. Г. Піддубна

Документ 4

ОГОЛОШЕННЯ

25 лютого 2019 року в актовому залі головного начального корпусу факультету педагогічної освіти відбудеться вечір, присвячений пам'яті Лесі Українки.

У програмі вечора: 1. Урочиста частина.
2. Святковий концерт.

Початок о 15 год.

Студентська рада

Документ 5

Деканові
факультету педагогічної освіти
Львівського національного
університету імені Івана Франка
доц. Герцюку Д.Д.

Левицької Ольги Іванівни,
яка проживає за адресою:
вул. Антоновича 35, кв.10, м. Львів,
35034,

ЗАЯВА

Прошу дозволити мені складати вступні іспити на факультет педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, спеціальність «Початкова освіта».

До заяви додаю:

1. атестат про середню освіту;
2. автобіографію;
3. медичну довідку;
4. чотири фотокартки 3x4.

1 липня 2019 р.

(підпис)

Завдання 7.

Виправте речення.

1. Хлопець закінчив університет по спеціальності вчитель початкових класів.
2. Наші студенти тоже вчаться добре.

3. Документи можна здавати на любую спеціальність.
4. Нашій завідувачу подарили самі кращі квіти.
5. На вечір споминів прийли бувші студенти.
6. Рахую, що розклад складається вірно.
7. По цих розділах буде тестове опитування.
8. Студентка по всім питанням дала вірні відповіді.
9. Давайте нарешті вчитися.
10. Вчителька сказала учням перевернути сторінку.
11. У класі відкрили вікно.
12. Учень попутав усі правила.
13. Постав книжку на стіл.
14. Студентка висловила свою власну думку.
15. Студенти мають пропуск до учбового корпусу.